

medfører en i Sammenligning med den ordinære Retspleje *væsentlig bekosteligere Retspleje*¹⁾. Heroverfor kan det ikke indvendes, at de større Udgifter til Voldgiftsretterne udlignes ved, at Parterne her i mindre Omfang maa benytte Sagførerassistance end ved de almindelige Retter. Dels maa vi — i Overensstemmelse med talrige Udtalelser fra Kredsbestyrelserne — antage, at der faktisk i vidt Omfang benyttes Sagførerhjælp ved Voldgiftssagerne, navnlig naar disse appelleres, dels er der ingen Grund til at antage, at der i de Tilfælde, hvor Sagførerassistance nu kan undværes, skulde være større Anledning til at paakalde den, fordi Sagerne blev henlagt til Underret med sagkyndige Bisiddere. Snarere vil der i mindre Omfang blive Brug for Tilkaldelse af Sagfører, naar Parterne kan regne med Dommerens juridiske Vejledning og Instruktion, jfr. Retsplejelovens § 429, Stk. 2, om Underretsdommerens Pligt til at vejlede Parter, der ikke møder ved Sagfører, med Hensyn til, hvad de bør foretage til Oplysning af Sagen, og i øvrigt til Varetagelse af deres Tarv under denne. Hertil kommer, at Parterne ved Sagens Henlæggelse til Underret opnaar positive økonomiske Goder, som de i alt Fald efter den nugældende Lov maa savne, nemlig dels en Ret i Medfør af Retsplejelovens § 425 til at fordræ Stævningen affattet vederlagsfrit af Retten i visse Tilfælde, om fornødent med Indkaldelse til Møde for Forligskommission, dels Adgang efter Retsplejelovens Kapitel 31 til at opnaa fri Proces efter de i Almindelighed herom gældende Betingelser.

Hvad endelig angaar Hovedargumentet for den særlige Procesmaade i Husdyrsager: Nødvendigheden af, at der ved Paadømmelsen af disse Sager medvirker Personer, der har Sagkundskab med Hensyn til Husdyr og Husdyrhandler, er der sikkert fra alle Sider Enighed om, at en saadan Nødvendighed bestaar. Selv om en juridisk Dommer kan høste megen Belæring af Erklæringer, der indhentes fra Dyrlæger og det veterinære Sundhedsraad, kan den ad denne eller lignende Veje forskaffede Viden naturligvis ikke erstatte den Sum af praktisk Erfaring og faglig Kendskab, som Landmænd i Kraft af deres Erhverv besidder paa dette Omraade. Men som det allerede ofte er fremhævet i Diskussionen om Husdyrvoldgiftsloven, fører denne Erkendelse jo ingenlunde til helt at *udskyde* det juridiske Element af Domstolen, men kun til at *supplere* dette med den nødvendige faglige Sagkundskab og Erfaring²⁾. I Sager om Husdyrhandler indgaar jo ikke blot Spørgsmaal om den faktiske Bedømmelse af paaberaabte Mangler eller Skøn over, hvad Parterne har aftalt eller forudsat, men ogsaa rent retlige Spørgsmaal, hvis Afgørelse kræver et indgaaende Kendskab til gældende Lov, først og fremmest Købeloven. Det maa herved erindres, at det ikke har været Meningen med Husdyrvoldgiftsretternes Indførelse, at disse Retter skulde staa frit over for Købeloven og den øvrige materielretlige Lovgivning, jfr. nedenfor Sp. 2887 ff. Voldgiftsmændene er altsaa bundet af gældende Ret paa ganske samme Maade som de ordinære Domstole. Men det siger sig selv, at hvad man saaledes er bundet af, bør man ogsaa have det bedst mulige Kendskab til. Uden dette Kendskab maa, hvad Erfaringen ogsaa uomtvisteligt bekræfter, Afgørelserne blive usikre og uensartede³⁾, og heroverfor er det en daarlig Trøst, at der

¹⁾ Fremdraget paa Rigsdagen bl. a. af Godskesen i 1921, Landstingstidende 1921—22 Sp. 131.

Eksempler paa Bekosteligheden findes ogsaa fremdraget i Ugeskrift for Retsvæsen 1909 B. Side 270 og 1910 B. Side 149 samt flere andre Steder.

²⁾ Paa Rigsdagen har bl. a. Godskesen gjort gældende, at naar Lægdommere skal virke til Gavn, maa de virke i Forening med retslærde Dommere, Landstingstidende 1916—17 Sp. 1761, jfr. ligeledes Svend Kaarsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1917 B. Side 107.

³⁾ I Ugeskrift for Retsvæsen er adskillige Gange fremdraget Eksempler paa, at Voldgifterne i deres Kendelser har tilsidesat de almindelige Retsprincipper, Ugeskrift for Retsvæsen 1910 B. Side 147, f. Eks. det kontradiktoriske Princip, Ugeskrift for Retsvæsen 1908 B. Side 71. Svend Kaarsen hævder i Ugeskrift for Retsvæsen 1917 B. Side 105, at Voldgiftsordningen har bevirket, at de materielle Retsregler om Køb og Salg af Husdyr her i Landet praktisk talt staa i Fare for at blive ubestemmelige.